

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

DECIZIE

cu privire la admiterea recursului depus de Autoritatea Națională de Integritate,

în cauza de contencios administrativ, la cererea de chemare în judecată depusă de Constantin Ioniță împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil,

împotriva deciziei din 03 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău

*(Dosarul nr. 3ra-911/23
PIGD 2-21099489-01-3ra-06092023)*

Interpretarea termenului procedurii administrative. Evaluarea conflictului de interese și proporționalitatea sancțiunilor aplicate de Autoritatea Națională de Integritate. Interpretarea greșită a normelor legale referitoare la aplicarea sancțiunii în privința subiecților declarării averii și intereselor personale, în conformitate cu Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

Judecătoria Chișinău, sediul Rîșcani, jud: T. Avasiloaie,
Curtea de Apel Chișinău, jud: A. Minciuna, D. Băbălău, E. Palanciuc

15 august 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în ședință publică recursul depus de Autoritatea Națională de Integritate.

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Ion Malanciuc,

Diana Stănilă, *judcători*,

Alexandru Brașoveanu, *grefier*.

Cu participarea:

Reclamantului – *Constantin Ioniță*,

Reprezentantului reclamantului, Constantin Ioniță – *avocatului Veronica Pascal*,

Reprezentantului pârâtei, Autorității Naționale de Integritate – *Vladimir Leah*.

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 02 iulie 2021, Constantin Ioniță a depus cerere de chemare în judecată împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil.

2. În motivarea cererii de chemare în judecată, reclamantul a invocat dezacordul cu actul de constatare și decizia expusă în acest act, pe care îl consideră ilegal din motivele nerespectării procedurii, constatarea eronată a faptelor, cât și inexistența conflictului de interese.

3. Astfel, referitor la nerespectarea procedurii, reclamantul a susținut că nesoluționarea conflictului de interese, în conformitate cu prevederile Legii privind declararea averii și intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016, constituie contravenție administrativă reglementată de art.313/2 din Codul contravențional și se sancționează cu amendă. Or, art.23 al legii menționate prevede expres că fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese - constituie temei pentru răspunderea contravențională. La rândul său, modul de aplicare a sancțiunilor este specificat la art.39 al Legii nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, care prevede efectele constatării încălcării regimului juridic al conflictelor de interese și anume că, în cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese, inspectorul de integritate încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și îl trimite instanței judecătorești

spre examinare conform procedurii stabilite de Codul contravențional al Republicii Moldova.

4. Până la moment, un astfel de proces-verbal de contravenție administrativă nu a fost întocmit, nu a fost prezentat instanței de judecată. Iar astfel, în lipsa actului judecătoresc de stabilire a încălcării regimului juridic, pârâțul și-a depășit atribuțiile.

5. Subsecvent, referitor la constatarea eronată a faptelor, reclamantul a indicat că art. 12 al Legii privind declararea averii și intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016, definește clar conflictele de interese.

6. Astfel, invocând dispozițiile art.12 alin. (4) și (5) al Legii enunțate, reclamantul a subliniat că, într-adevăr soția sa a fost angajată în cadrul instituției pe o perioadă determinată, însă, sarcinile care urmau a fi executate nu fac parte din funcția publică, nu gestionează resurse financiare sau bunuri de valoare. Or, însăși legea nu specifică clar - care anume persoane pot cădea sub conflict de interese, ceea ce face aplicarea legii neuniformă și abuzivă.

7. Mai mult, Legea privind declararea averii și intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016 definește noțiunea conflictului de interese ca fiind acea situație în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența imparțialitatea și obiectivitatea obligațiilor și responsabilităților ce revin prin lege, iar prevederile art. 12 al Legii nr.82/2017 prevăd dreptul ca persoana aflată în incompatibilitate să întreprindă acțiuni, în termen de două luni, în vederea încetării raporturilor ierarhice nemijlocite cu rudele directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau cu rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției), cu concubinul/concubina în cadrul aceleiași entități publice.

8. Prin urmare, reclamantul a conchis că, în cazul examinat este vorba de amestecul abuziv din partea autorităților administrației publice centrale în exercițiul puterii locale, neglijarea totală a standardelor Cărții Europene a Autonomiei Locale, încălcarea dreptului la un proces în instanțele de judecată, precum și încălcarea hotărârilor anterioare ale Curții Constituționale cu privire la Administrația Publică Locală.

9. De altfel, în privința statutului eronat al conflictului, reclamantul a relevat că constatarea unui conflict real de interese, la caz, este eronată odată ce conflictul este stins, iar actele emise se aplică mai multor colaboratori ai instituției.

10. În final, având în vedere cele enunțate, Constantin Ioniță a solicitat anularea actului de constatare nr.191/10 din 18 iunie 2021 ca fiind ilegal și contrar legii și încasarea cheltuielilor de judecată.

POZIȚIA INSTANȚEI DE FOND

11. Prin hotărârea din 16 februarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, s-a admis acțiunea înaintată de Constantin Ioniță.

S-a anulat Actul de constatare a inspectorului de integritate al Autorității Naționale de Integritate a Republicii Moldova nr.191/10 din 18 iunie 2021.

S-a încasat de la Autoritatea Națională de Integritate în beneficiul lui Constantin Ioniță suma de 6500 de lei, cu titlul de compensare a cheltuielilor de judecată pentru asistența juridică acordată (f.d.49, 55-64).

12. La 17 februarie 2022, cu respectarea termenului prevăzut la art. 232 alin. (1) și (2) din Codul administrativ, Autoritatea Națională de Integritate a depus apel, iar la 27 mai 2022, a prezentat motivarea apelului împotriva hotărârii din 16 februarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani, solicitând casarea hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi decizii de respingere ca neîntemeiată a acțiunii înaintate de Constantin Ioniță (f.d.53, 74-77).

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

13. Prin decizia din 03 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul depus de Autoritatea Națională de Integritate împotriva hotărârii din 16 februarie 2022 a Judecătorei Chișinău, sediul Rîșcani (f.d.89-110).

14. Pentru a decide astfel, Curtea de Apel Chișinău, raportând dispozițiile art. 2, art. 10 alin. (1), art. 12 alin. (3)-(5) ale Legii nr. 133 din 17 iunie 2016, privind declararea averii și a intereselor personale, art. 28 alin. (1), art.30 alin. (1), art. 37 alin. (1), (3), art. 38 alin. (1) lit. a) și alin. (2) ale Legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17 iunie 2016 la circumstanțele cauzei, a conchis asupra temeiniciei și legalității soluției instanței de fond privind ilegalitatea actului de constatare nr. 191/10 din 18 iunie 2021, emis de către Inspectorul de integritate al Inspectoratului de Integritate, Ion Crețu în privința lui Constantin Ioniță. Or, în ședința de judecată s-a stabilit lipsa conflictului de interese, precum și depășirea termenului de examinare.

15. În argumentarea concluziei enunțate, instanțele ierarhic inferioare au conchis că, existența conflictului de interese real este determinat în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii, de întrunirea cumulativă a următoarelor condiții: dacă subiectul declarării deține interese personale sau dacă se vizează persoane ce îi sunt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și, dacă se influențează sau

pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

16. În context, autoritatea publică a reținut în cazul dat primul element constitutiv al conflictului de interese odată ce Constantin Ioniță, fiind Directorul Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, a emis/semnat acte administrative, și anume:

- ordinul nr.92-p din 30 iulie 2019 „Cu privire la achitarea premiului anual cadrelor didactice”,

- ordinul nr.76-p din 30 mai 2019 „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată”,

- ordinul nr.40-p din 31 mai 2018 „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată”,

- ordinul nr.101-c din 17 august 2017 „Cu privire la premiarea cadrelor didactice”,

17. Toate aceste ordine, odată ce ele vizează persoanele apropiate și anume soția Corina Ioniță, constituie fapt consumat prin emiterea acestor. Totuși, în condițiile în care din dispozițiile legale pertinente reiese că acțiunile/inacțiunile imputate intimatului/reclamant prin actul contestat sunt atribuite la categoria delictelor, pentru comiterea cărora legea instituie sancțiunile sus-indicate, intimatul/reclamant urmează să beneficieze de efectele prezumției nevinovăției instituite de art. 21 al Constituției Republicii Moldova, astfel încât anume apelantei, Autorității Naționale de Integritate îi revine sarcina de a dovedi că emiterea unui act administrativ și, subsecvent, semnarea/încheierea acelor acte menționate *influențează exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică de către reclamant*. Or, în caz contrar inexistenței acestui element definitoriu a conflictului de interese real pasibil de sancționare pentru nedeclararea acestuia în termenul stabilit sau pentru realizarea consumată a acestuia, exclude componența delictului, inclusiv în contextul în care apelanta nu a stabilit circumstanțele ce au precedat emiterea actelor menționate, lăsând fără răspuns faptul de când la Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Școala de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni este instituit Registrul declarațiilor privind conflictele de interese (prin care act și la ce dată a fost instituit acest Registru), precum și instituirea Registrului declarațiilor privind conflictele de interese în perioada 2016-2018 la Școala de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, nefiind instituit în perioada 2016-2018 nici la Autoritatea Națională de Integritate, acest Registru, fiind instituit doar în data de 10 august 2018, prin ordinul președintelui Autorității Naționale de Integritate nr.70.

18. Prin urmare, inspectorul de integritate nu a verificat la ce dată a fost instituit Registrul declarațiilor privind conflictele de interese și dacă la momentul semnării acestor ordine Registru era instituit, precum și dacă la semnarea actelor în care este vizată inclusiv soția Corina Ioniță, reclamantul Constantin Ioniță și-a îndeplinit imparțial și neobiectiv funcția și a oferit anumite facilități în raport cu alți angajați. Or, inspectorul de integritate nu a explicat cum reclamantul și-a îndeplinit imparțial și neobiectiv funcția în cazul semnării Ordinului nr.76-p din 30 mai 2019 „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată”. Iar, conform art.82 lit. f) din Codul muncii, contractul individual de muncă încetează în circumstanțe ce nu depind de voința părților în caz de expirare a termenului contractului individual de muncă pe durată determinată – de la data prevăzută în contract.

19. Mai mult, inspectorul nu a motivat în actul de constatare cum sau în care mod Constantin Ioniță și-a exercitat imparțial sau a putut să exercite imparțial funcția la momentul semnării ordinului nr.92-p din 30 iulie 2019 „Cu privire la achitarea premiului anual cadrelor didactice”, or, prin acest ordin s-a ordonat acordarea premiului anual în mărimea unui salariu de funcție, pentru toate cadrele didactice ale școlii de tip-internat din mun. Strășeni, iar inspectorul de integritate nu a motivat cum reclamantul și-a exercitat imparțial funcția și dacă a oferit facilități soției sale în raport cu alți angajați. Sau altfel spus, Autoritatea Națională de Integritate nu a probat/motivat existența conflictului de interese real imputat reclamantului, motiv pentru care actul contestat este pasibil de a fi anulat, inclusiv pe motiv că lipsa delictului respectiv exclude posibilitatea survenirii răspunderii reclamantului, prevăzute de art. 23 al Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016 și, astfel, de aplicare a sancțiunilor prevăzute de această normă în raport cu reclamantul.

20. Din aceste motive, instanța de apel a apreciat ca fiind neîntemeiate argumentele apelantului referitoare la faptul că intimatul/reclamant nu a declarat și nu a soluționat conflictul de interese și a emis actul administrativ în privința membrului de familie/persoanei apropiate, deoarece elementele constitutive ale conflictului de interese imputate lui Constantin Ioniță nu se întruneau cumulativ pentru a determina existența acestuia, motiv pentru care nedeclararea acestuia nu poate fi apreciat ca fiind o abatere de la exigențele legale pertinente.

21. De asemenea, instanța ierarhic inferioară a menționat că, inspectorul de integritate a omis să verifice, dacă prin emiterea/semnarea actelor în privința lui Corina Ioniță, intimatul și-a exercitat în mod părtinitor atribuțiile de serviciu și dacă, aceasta ar fi avut vreun interes personal în emiterea actelor respective. Or, la aplicarea sancțiunii sub formă de privare a persoanei de dreptul de a exercita

funcții publice sau funcții de demnitate publică, inspectorul de integritate urmează să motiveze, prin prisma principiului proporționalității, aplicarea unei astfel de sancțiuni, concluzie ce derivă din norma art. 29 al Codului administrativ.

22. Subsecvent, instanța de apel a notat că sancțiunile aplicate de inspectorul de integritate, respectiv decăderea din dreptul de a executa funcții publice și funcții de demnitate publică, pe perioada de 3 ani din data eliberării sau destituirii din funcție sau din data rămânerii definitive a actului de constatare; înscrierea în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică din data destituirii din funcție - în mod evident aduc atingere drepturilor subiectului declarării, în special dreptului de a deține funcții publice și funcții de demnitate publică.

23. Prin urmare, la aplicarea acestor sancțiuni, inspectorul de integritate era obligat să ia în considerare necesitatea aplicării și respectării principiului proporționalității, inclusiv, este obligat să-și motiveze soluția de aplicare a sancțiunilor, prin prisma scopului Legii nr. 133/2016.

24. În context, invocând dispozițiile art. 23 alin. (3), (4) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016, instanța ierarhic inferioară a relevat că deși norma legală enunțată nu admite excepții, totuși, în practica sa, Autoritatea Națională de Integritate, conducându-se de principiul proporționalității, a emis acte de constatare a încălcării regimului juridic al conflictelor de interese de către subiecți ai declarării, însă, nu a aplicat și sancțiunea de încetare a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului declarării, motivând că aceasta este disproporționată cu abaterea admisă. Iar, în condițiile speței, din analiza actului de constatare întocmit în privința lui Constantin Ioniță, nu rezultă că inspectorul de integritate ar fi examinat cel puțin situația prin prisma analizei principiului proporționalității, atunci când a dispus aplicarea sancțiunilor pentru încălcarea regimului juridic al conflictului de interese.

25. Astfel, aceste circumstanțe odată în plus denotă că actul de constatare emis în privința lui Constantin Ioniță este unul ilegal și contrar dispozițiilor art. 29 din Codul administrativ, așa cum, inspectorul de integritate nu a motivat în niciun mod proporționalitatea sancțiunilor aplicate în raport cu pretinsele încălcări admise de intimat/reclamant.

26. Totodată, instanțele ierarhic inferioare au conchis că actul de constatare contravine și prevederilor art. 137 alin. (4) din Codul administrativ odată ce inspectorul de integritate nu ar fi justificat suficient necesitatea aplicării sancțiunilor prevăzute de Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016.

27. La fel, instanțele ierarhic inferioare au stabilit că sesizarea depusă la 25 februarie 2021 nu a fost repartizată în mod aleatoriu către inspectorul de integritate, deși a fost prezentată dovada repartizării aleatorii a sesizării în instanța de apel, sesizarea a fost repartizată cu omiterea termenului. Or, art.30 alin.(1) al Legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17 iunie 2016 (în redacția legii la momentul depunerii sesizării), stipulează că sesizările depuse de persoanele fizice sau persoanele juridice de drept public sau de drept privat, precum și cele din oficiu se înregistrează imediat și se repartizează aleatoriu prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor. Iar, conform art. 37 al Legii nominalizate, după repartizarea aleatorie a sesizării de efectuare a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate va dispune începerea controlului.

28. Așadar, Autoritatea Națională de Integritate a încălcat prevederile art.30 alin.(1) și art.37 alin.(1) ale Legii cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17 iunie 2016 și principiul consacrat prin aceste norme, ceea ce denotă ilegalitatea procedurii de control și ilegalitatea actului de constatare nr.191/10 din 18 iunie 2021.

29. Referitor la termenul de examinare a sesizării, instanțele ierarhic inferioare au enunțat că, deși procedura de control a fost inițiată odată cu depunerea și înregistrarea sesizării la Autoritatea Națională de Integritate – 25 februarie 2021, procedura administrativă soldată cu emiterea actului de constatare nr. 191/10 a fost finalizată la 18 iunie 2021. Astfel, procedura administrativă a durat 113 zile (78 zile lucrătoare), adică cu depășirea vădită a termenului de 30 zile, a cărui prelungire nu a derulat conform art.60 alin.(4) din Codul administrativ, prin invocarea motivelor și complexității obiectului procedurii de control ce ar justifica prelungirea termenului, precum și comunicarea în scris participanților la procedura administrativă în termen de 30 zile, împreună cu motivele prelungirii. Or, art. 60 al Codului administrativ, stabilește că, termenul general în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de 30 de zile, dacă legea nu prevede altfel, care curge de la: data prevăzută în lege pentru exercitarea unei atribuții stabilite; data înregistrării cererii de către autoritatea publică ierarhic superioară sau de cea de control; data înregistrării cererii complete, după caz cu toate actele necesare, sau de la data la care petiția a fost transferată autorității publice competente. Dacă cererea nu este completă, autoritatea publică propune petiționarului să prezinte actele lipsă și stabilește un termen în acest sens.

30. Reieșind din considerentele expuse, Curtea de Apel Chișinău a conchis că prima instanță just și întemeiat a stabilit întrunirea temeiurilor de ilegalitate

a actului de constatare al Autorității Naționale de Integritate nr. 191/10 din 18 iunie 2021, iar astfel, susținerile Autorității Naționale de Integritate invocate în cererea de apel, sunt neîntemeiate, deoarece se combat cu cele enunțate mai sus, care au fost constatate și elucidate pe deplin de către instanța de fond.

31. Drept urmare, invocând dispozițiile art.93 din Codul administrativ, instanța de apel a apreciat ca fiind neîntemeiat argumentul Autorității Naționale de Integritate precum că actul de constatare nr. 191/10 din 18 iunie 2021, este emis în conformitate cu normele legale.

32. Pe când, la caz, s-au constatat a fi întrunite temeiurile de ilegalitate a actului de constatare al Autorității Naționale de Integritate nr. 191/10 din 18 iunie 2021 din motivul lipsei conflictului de interese, lipsei interesului personal, lipsei motivării privind aplicarea sancțiunilor menționate în raport cu pretensele încălcări admise de intimat/reclamant, precum și a încălcării termenului repartizării sesizării, dar și a termenului de soluționare a conflictului.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

33. La 04 mai 2023, Autoritatea Națională de Integritate a depus recurs, iar la 14 august 2023, a prezentat motivarea recursului împotriva deciziei din 03 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și a hotărârii primei instanțe, cu emiterea unei noi decizii privind respingerea integrală a cererii de chemare în judecată depusă de reclamantul/intimat Constantin Ioniță (f.d.112-113; 117-106).

34. Autoritatea Națională de Integritate a susținut că a luat cunoștință de decizia motivată a instanței de apel la 09 august 2023, motiv din care motivarea recursului a depus-o în termen.

35. În motivarea recursului, recurenta a indicat că susține în continuare argumentele expuse în motivarea apelului prezentat la etapa examinării cauzei în instanța ierarhic inferioară, suplimentar invocând dezacordul cu decizia din 03 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău, pe care o consideră pasibilă casării în temeiul art. 432 alin. (2) lit. c) și alin. (4) din Codul de procedură civilă.

36. Astfel, recurenta a susținut că instanța de apel la adoptarea deciziei contestate a interpretat în mod eronat legea, și anume dispozițiile art. 2, 12 alin. (3), (5) și (10) ale Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016, atunci când a concluzionat că autoritatea nefondat a constatat în acțiunile lui Constantin Ioniță încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, deoarece, la caz, nu există un interes personal din partea lui Constantin Ioniță în privința soției sale, care ar fi influențat sau a putut să influențeze îndeplinirea imparțială și obiectivă a funcției. Or, subsumând cele

relatate, interesul personal al intimatului este reflectat deja în deciziile pe care trebuie subiectul trebuie să le-a adoptat, și acestea vizează persoane apropiate. La fel, interesul intimatului s-a manifestat prin acordarea de foloase materiale (premii, indemnizații pentru concediu nefolosit), fapt care influențează sau poate influența exercitarea obiectivă și imparțială a funcției.

37. În context, în partea ce ține de Registrul declarațiilor privind conflictele de interese, recurenta a susținut în continuare argumentele indicate în motivarea apelului, suplimentar menționând că Constantin Ioniță a avut posibilitatea să depună declarații de conflict de interese; și el, nici în cererea de chemare în judecată, și nici pe parcursul examinării cauzei în instanțele de judecată, nu a menționat despre faptul că ar fi declarat conflictele de interese în care s-a aflat.

38. Referitor la încălcarea principiului proporționalității la aplicarea sancțiunilor, Autoritatea Națională de Integritate făcând trimitere la prevederile art. 39 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17 iunie 2016 (*versiunea în vigoare la data comiterii faptelor/inițierii procedurii administrative de control*), art. 23 alin. (4) și alin. (6) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016 (*versiunea în vigoare la data comiterii faptelor/inițierii procedurii administrative de control*), a notat că potrivit prevederilor legale în vigoare până la 28 octombrie 2021, pentru încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, subiectul declarării era pasibil răspunderii contravenționale în temeiul art. 313² alin. (1) și (2) din Codul contravențional pentru nedeclararea și nesoluționarea conflictului de interese, concomitent, fiind eliberat din funcție și privat de dreptul de a deține o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, eventual o funcție electivă, pentru o perioadă de 3 ani în temeiul art. 23 din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016.

39. Așadar, prin prisma cadrului normativ în vigoare la momentul emiterii actului de constatare, din moment ce inspectorul de integritate în rezultatul desfășurării procedurii administrative de control constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, emite un act de constatare în acest sens, iar efectele legale (sancțiunile) și anume: încetarea raporturilor de muncă, privarea de dreptul de a deține o funcție publică sau de demnitate publică, precum și înscrierea în Registrul de stat al interdicțiilor survin în temeiul reglementărilor art. 23 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, fără ca inspectorul de integritate să dispună de o marjă de apreciere în acest sens.

40. De altfel, invocând dispozițiile art. 39 alin. (1) și (2) din Legea cu privire la Autoritatea Națională de Integritate nr. 132 din 17 iunie 2016 (*în vigoare începând cu data de 29 octombrie 2021/la momentul emiterii actului de constatare*) și art.

23 alin. (4) din Legea privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016 (*în vigoare începând cu data de 29 octombrie 2021/la momentul emiterii actului de constatare*), recurenta a relevat că începând cu 29 octombrie 2021, inspectorul de integritate dispune de dreptul de individualizare a sancțiunii pentru fapta de încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese, având la bază circumstanțele particulare ale cazului.

41. Astfel, în cazurile pretins a fi similare și anume actul de constatare nr. 136/16 din 24 martie 2022, actul de constatare nr. 430/20 din 04 ianuarie 2022 și actul de constatare nr. 115/08 din 14 martie 2022, invocate de către instanța de apel, circumstanțele de drept sunt diferite. Or, actele de constatare enumerate de către Curtea de Apel Chișinău au fost emise în contextul Legii nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, în vigoare începând cu data de 29 octombrie 2021, care oferă inspectorului de integritate dreptul de a aprecia necesitatea aplicării sau nu a sancțiunilor de încetare a raporturilor de muncă, aplicării interdicției de a deține o funcție publică sau de demnitate publică pentru o perioadă de 3 ani cu înscrierea în Registrul de stat al interdicțiilor.

42. Așadar, ținând cont de noile prevederi legale și de circumstanțele de fapt, inspectorii de integritate au decis ca sancțiunea aplicată față de subiecții declarării indicați în actele de constatare nr. 136/16, nr. 430/20, nr. 115/08 *menționate supra*, să fie limitată la cea contravențională.

43. De altfel, recurenta a subliniat că, abia începând cu 29 octombrie 2021, legiuitorul a prevăzut termen și pentru repartizarea aleatorie a sesizărilor. Așadar la momentul actual norma art. 30 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate prevede în felul următor: sesizările depuse de persoanele fizice sau persoanele juridice, precum și cele din oficiu se înregistrează în termen de cel mult o zi lucrătoare și se repartizează aleatoriu, în ziua înregistrării, prin sistemul electronic de distribuire a sesizărilor.

44. Deci, doar începând cu data de 29 octombrie 2021, legislația prevede un termen și pentru repartizarea aleatorie a sesizărilor. În aceste condiții, înregistrarea sesizării în secretariatul autorității la 26 august 2021 și distribuirea aleatorie a acesteia către inspectorul de integritate la 09 septembrie 2021, nu ridică probleme de legalitate.

45. Astfel, instanța de apel a interpretat în mod eronat legea atunci când a decis că art. 30 alin. (1) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate în vigoare la momentul depunerii sesizării, ar reglementa un anumit termen pentru repartizarea aleatorie a sesizării.

ASPECTE DE PROCEDURĂ

46. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție conchide că Autoritatea Națională de Integritate, s-a conformat dispozițiilor art. 245 alin.(1) și (2) din Codul administrativ, și a depus în termen recursul la 04 mai 2023, iar motivarea recursului la 14 august 2023. Or, decizia Curții de Apel Chișinău a fost pronunțată la 03 mai 2023, copia dispozitivului deciziei, fiind expediat participanților la proces, prin e-mail, la 12 mai 2023, iar decizia motivată la 09 august 2023, fapte confirmate prin extrasele din poșta electronică, anexate la dosar (f.d.111, 116).

47. La 11 septembrie 2023, Curtea Supremă de Justiție a expediat la adresa de domiciliu a lui Constantin Ioniță și electronică a avocatului Veronica Pascal copia recursului depus de Autoritatea Națională de Integritate, fiindu-le explicat dreptul de a depune referință la recursul înaintat (f.d. 129).

48. Până la data stabilită pentru examinarea recursului, intimatul și reprezentantul acestuia nu au făcut uz de dreptul lor procedural de a depune referință.

49. Prin încheierea din 25 septembrie 2024 a Curții Supreme de Justiție, în conformitate cu art.247 din Codul administrativ, părțile au fost convocate în ședință de judecată publică.

POZIȚIA PĂRȚILOR ÎN ȘEDINȚA DE JUDECATĂ

50. Astfel, în cadrul ședinței de judecată, reprezentantul Autorității Naționale de Integritate Vladimir Leah, a reiterat poziția sa privind ilegalitatea deciziei instanței de apel din motivele de fapt și de drept enunțate în cererea de recurs, motiv din care a solicitat admiterea recursului cu casarea actului judecătoresc contestat.

51. Intimatul Constantin Ioniță în cadrul ședinței de recurs a susținut cererea de chemare în judecată, optând pentru anularea actului administrativ individual defavorabil, emis de Autoritatea Națională de Integritate în privința sa.

52. Reprezentantul lui Constantin Ioniță, avocatul Veronica Pascal a menționat dezacordul cu recursul înaintat de Autoritatea Națională de Integritate și legalitatea hotărârii primei instanței și a deciziei instanței de apel, motiv pentru care a solicitat respingerea recursului și menținerea în vigoare a actelor judecătorești a instanțelor ierarhic inferioare. Or, instanța de apel a dat apreciere și s-a expus asupra argumentelor invocate în cererea de recurs. De altfel, în acțiunile clientului său nu poate fi vorba despre o încălcare a prevederilor Legii privind declararea averii și a intereselor personale nr. 133 din 17 iunie 2016, în condițiile în care ordinul nr.101 privind premiarea cadrelor didactice și celălalt cu privire la acordarea premiului anual sau a ajutorului

material, au un conținut general care nu reflectă nume, prenume, sume sau durată de timp. Or, acest premiu ca și ajutoarele materiale sunt alocate prin lege și incluse în bugetul instituției. Ulterior, contabilul este responsabil de calcularea și acordarea acestuia. Deci, care este interesul direct al directorului, atunci când el are obligația prin lege de a emite actul administrativ în vederea achitării acestor sume angajaților. Așadar, a conchis un abuz din partea Autorității Naționale de Integritate față de clientul său, prin emiterea actului administrativ individual defavorabil, contestat prin prezenta acțiune.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

53. Art. XI alin.(1) și (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) stipulează că:

„Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, cu excepția art. IV, V pct. 1–9 și 11–16 și art. VII, care vor intra în vigoare la 1 septembrie 2023.

Recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.”

54. Art. 195 din Codul administrativ în coroborare cu prevederile art. 3 alin. (3) din Codul de procedură civilă, care statuează că, procedura acțiunii în contenciosul administrativ se desfășoară conform prevederilor prezentului cod. Suplimentar se aplică corespunzător prevederile Codului de procedură civilă, cu excepția art. 169-171. Legea procedurală civilă care impune obligații noi anulează sau reduce drepturile procedurale ale participanților la proces, limitează exercitarea unor drepturi ori stabilește sancțiuni procedurale noi sau suplimentare, nu are putere retroactivă.

Din sensul normei de drept enunțate, urmează că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi. Respectiv, recursul depus de Autoritatea Națională de Integritate a fost depus până la data intrării în vigoare a Legii pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) nr. 246 din 31 iulie 2023, și va fi examinat în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului.

Astfel, la momentul examinării prezentului recurs, prevederile legale relevante aveau următorul conținut:

55. Art.13 alin. (5¹) al Legii nr.64 din 30 martie 2023 cu privire la Curtea Supremă de Justiție (*introdus prin LP224 din 31.07.24, MO3161 363/16.08.24 art.569; în vigoare 16.08.24*):

„(5¹) Până la începerea activității Curții Supreme de Justiție în noua componență, președintele Curții formează completele de judecată. Curtea Supremă de Justiție va examina în complete de 3 judecători cererile de recurs, cererile de recurs în anulare și cererile de revizuire, care au fost inițial repartizate spre examinare completelor din 5 judecători. Acestea vor fi examinate de completul de judecători din care face parte judecătorul raportor.”

56. Art. 244 alin. (1) din Cod administrativ:

„(1) Hotărârile curții de apel ca instanța de fond, precum și deciziile instanței de apel pot fi contestate cu recurs.”

57. Art. 245 alin. (1) și (2) din Codul administrativ (în redacția de până la modificări):

„(1) Recursul se depune la instanța de apel în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel, dacă legea nu stabilește un termen mai mic. Instanța de apel transmite neîntârziat Curții Supreme de Justiție recursul împreună cu dosarul judiciar.
(2) Motivarea recursului se prezintă Curții Supreme de Justiție în termen de 30 de zile de la notificarea deciziei instanței de apel. Dacă se depune împreună cu cererea de recurs, motivarea recursului se depune la instanța de apel.”

58. Art. 193 alin. (3) și (3¹) din Codul administrativ (în redacția actuală):

„(3) Curtea Supremă de Justiție examinează acțiunile în contencios administrativ și cererile de recurs în complete din 3 judecători.
(3¹) În scopul uniformizării practicii judecătorești, completul din 3 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 5 judecători, iar completul din 5 judecători poate decide, prin vot unanim, ca recursul considerat admisibil să fie examinat de un complet din 9 judecători.”

59. Art. 247 din Codul administrativ (în redacția de până la modificări):

„Curtea Supremă de Justiție examinează și soluționează recursul fără ședință de judecată. Dacă consideră necesar, Curtea Supremă de Justiție poate decide citarea participanților la proces.”

60. Art. 248 alin. (1) lit. b) din Codul administrativ:

„(1) Examinând recursul, Curtea Supremă de Justiție adoptă una dintre următoarele decizii:
b) admite recursul, casează integral sau parțial hotărârea și/sau decizia și adoptă o nouă decizie”.

61. Art. 194 alin. (2) din Codul administrativ:

„(2) În procedura de examinare a cererilor de recurs, hotărârile și deciziile contestate se examinează din oficiu în privința existenței greșelilor procedurale și aplicării corecte a dreptului material.”

62. Art.189 alin. (1) și (2) din Codul administrativ:

„(1) Orice persoană care revendică încălcarea unui drept al său prin activitatea administrativă a unei autorități publice poate înainta o acțiune în contencios administrativ.

(2) O acțiune în contencios administrativ poate fi înaintată și atunci când autoritatea publică nu a soluționat în termen legal o cerere.”

63. Art.17 din Codul administrativ:

„Drept vătămat este orice drept sau libertate stabilit/stabilită de lege căruia/căreia i se aduce atingere prin activitate administrativă.”

64. Art. 20 din Codul administrativ:

„Dacă printr-o activitate administrativă se încalcă un drept legitim sau o libertate stabilită prin lege, acest drept poate fi revendicat printr-o acțiune în contencios administrativ, cu privire la care decid instanțele de judecată competente pentru examinarea procedurii de contencios administrativ, conform prezentului cod.”

65. Art.206 alin. (1) lit.a) din Codul administrativ:

„(1) O acțiune în contencios administrativ poate fi depusă pentru:

a) anularea în tot sau în parte a unui act administrativ individual (acțiune în contestare).”

66. Art.224 alin.(1) lit.f) din Codul administrativ:

„(1) Examinînd acțiunea în contencios administrativ în fond, instanța de judecată adoptă una dintre următoarele hotărîri:

f) respinge acțiunea ca fiind neîntemeiată, dacă nu sînt îndeplinite condițiile de adoptare a unei hotărîri prevăzute la lit. a)–e).”

67. Art. 3 lit.a)-j) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate (în vigoare la momentul efectuării controlului):

„Activitatea Autorității se bazează pe următoarele principii:

- a) legalitate;
- b) independență;
- c) imparțialitate;
- d) transparență;
- e) confidențialitate;
- f) celeritate;
- g) integritate;
- h) egalitate;
- i) dreptul la apărare;
- j) bună administrare.”

68. Art. 26 din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 în aceeași redacție, prevede:

”Controlul averii și al intereselor personale constă în verificarea declarațiilor de avere și interese personale, a datelor și a informațiilor privind averea existentă, precum și a modificărilor patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatelor, a funcțiilor publice și de demnitate publică”.

69. Art. 32 alin.(1), (3) și (4) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 în aceeași redacție, prevede:

„(1) În procesul de control al averii și al intereselor personale, inspectorul de integritate verifică datele și informațiile privind averea existentă a persoanei supuse controlului, precum și modificările patrimoniale intervenite pe durata exercitării mandatului, a funcției publice și de demnitate publică. Controlul poate fi efectuat pe durata exercitării mandatului, a funcției publice și de demnitate publică, precum și în decurs de un an după încetarea exercitării acestora.

(3) În procesul de control al averii și intereselor personale, inspectorul de integritate are dreptul să solicite oricăror persoane fizice sau persoane juridice de drept public ori privat, inclusiv instituțiilor financiare, documentele și informațiile necesare pentru realizarea controlului.

(4) La solicitarea inspectorului de integritate, subiecții menționați la alin. (3) sînt obligați să prezinte Autorității, în termen de 15 zile de la recepționarea solicitării, pe suport de hîrtie sau în format electronic, datele, informațiile, înscrisurile și documentele justificative solicitate.”

70. Art.37 alin.(1) – (4) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 în aceeași redacție:

„(1) După repartizarea aleatorie a sesizării de efectuare a controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate va dispune începerea controlului.

(2) Prevederile art. 31, art. 32 alin. (3)–(5), art. 33, art. 34 alin. (2), art. 35 și 36 se aplică în mod corespunzător și în cadrul procedurii de inițiere a controlului și de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor.

(3) În cadrul procedurii de control privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate are obligația de a invita persoana supusă controlului să-și prezinte punctul de vedere printr-o scrisoare recomandată cu aviz de primire sau prin orice alt mijloc care confirmă informarea (telegramă, fax, e-mail etc.). Punctul de vedere al persoanei supuse controlului poate fi prezentat în termen de 15 zile de la recepționarea invitației. Dacă recepționarea invitației pentru a prezenta un punct de vedere nu este confirmată mai mult de 30 de zile de la expedierea acesteia, inspectorul de integritate întocmește actul de constatare numai după expirarea a 15 zile de la expedierea unei invitații repetate, indiferent de faptul dacă a fost sau nu confirmată recepționarea acesteia.

(4) Acțiunile și actele efectuate de inspectorul de integritate în cadrul controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților,

restricțiilor și limitărilor nu sînt publice, cu excepția actului de constatare, care se publică pe pagina web oficială a Autorității cu respectarea legislației privind protecția datelor cu caracter personal.”

71. Art.38 alin.(1) lit.a)-c) din Legea nr.132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate:

„ (1) În urma controlului privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și limitărilor, inspectorul de integritate emite un act de constatare în cazul în care stabilește că:

- a) persoana supusă controlului nu a declarat și nu a soluționat conflictul de interese sau a emis/adoptat un act administrativ, sau a încheiat direct ori prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, sau a luat personal o decizie ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese;
- b) persoana supusă controlului s-a aflat ori se află în stare de incompatibilitate;
- c) persoana supusă controlului a încălcat restricțiile prevăzute de lege.”

72. Art. 39 alin. (1)-(3) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 în vigoare la momentul emiterii actului – 18.06.2021, prevede:

„ (1) În cazul în care se constată nedeclararea sau nesoluționarea unui conflict de interese, inspectorul de integritate încheie un proces-verbal cu privire la contravenție și îl trimite instanței judecătorești spre examinare conform procedurii stabilite de Codul contravențional al Republicii Moldova.

(2) Din momentul în care actul de constatare a încălcării regimului juridic al conflictului de interese rămîne definitiv, Autoritatea sesizează în termen de cel mult 5 zile, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a subiectului declarării în vederea declanșării procedurii disciplinare sau, după caz, în vederea încetării mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu ale persoanei care a emis/adoptat actul administrativ sau a încheiat, direct ori prin persoane terțe, actul juridic, sau a luat ori a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese.

(3) Prin derogare de la dispozițiile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunea disciplinară este aplicată în termen de 6 luni de la data la care rămîne definitiv actul de constatare sau de la data la care expiră termenul de contestare, în cazul în care actul de constatare al inspectorului de integritate nu a fost contestat.”

73. Art.2 din Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în vigoare la data emiterii ordinului 101-c din 17.08.2017 și a ordinului nr. 40-p din 31.05.2018, prevede:

„ În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni se definesc astfel:

conflict de interese – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează, ar putea sau pare a influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii;

interes personal – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau

afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale, precum și orice interes care rezultă din preferințele sau angajamentele persoanei;

membriu de familie – soțul/soția, copilul minor, inclusiv cel adoptiv sau persoana aflată la întreținere a subiectului declarării;

persoană apropiată – concubinul/concubina subiectului declarării, precum și persoana înrudită prin sînge sau prin adopție pînă la gradul IV (părinte, frate/soră, bunic, nepot, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate pînă la gradul II (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră) cu acesta”.

74. Art.2 din Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în vigoare la data emiterii ordinului nr. 76-p din 30.05.2019 și a ordinului nr. 92-p din 30.07.2019, prevede:

„ În sensul prezentei legi, următoarele noțiuni se definesc astfel:

conflict de interese – situația în care subiectul declarării are un interes personal ce influențează sau ar putea influența exercitarea imparțială și obiectivă a obligațiilor și responsabilităților ce îi revin potrivit legii;

interes personal – orice interes material sau nematerial al subiectului declarării ce rezultă din activitățile sale în calitate de persoană privată, din relațiile sale cu persoane apropiate sau cu persoane juridice și alți agenți economici, indiferent de tipul de proprietate, din relațiile sau afiliațiile sale cu organizații necomerciale, inclusiv cu partidele politice și cu organizațiile internaționale;

membriu de familie – soțul/soția, copilul minor, inclusiv cel adoptiv sau persoana aflată la întreținere a subiectului declarării;

persoană apropiată – soțul/soția, copilul, concubinul/concubina subiectului declarării, persoana aflată la întreținerea subiectului declarării, de asemenea persoana înrudită prin sînge sau prin adopție cu subiectului declarării (părinte, frate/soră, bunic/bunică, nepot/nepoată, unchi/mătușă) și persoana înrudită prin afinitate cu subiectul declarării (cumnat/cumnată, socru/soacră, ginere/noră)”.

75. Art. 3 alin.(1) lit. e) din Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în ambele redacții, prevede:

„(1) Subiecți ai declarării averii și a intereselor personale sînt:

e) conducătorii organizațiilor publice și adjuncții acestora.”

76. Art. 12 alin.(1) lit.a)-c), alin.(3)-(6) și (10) din Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în ambele redacții, prevede:

”(1) Subiectul declarării se poate afla în conflicte de interese ce pot fi împărțite în următoarele categorii:

a) conflict de interese potențial;

b) conflict de interese real;

c) conflict de interese consumat.

(3) Conflictul de interese real apare în cazul în care subiectul declarării este chemat să rezolve o cerere/un demers, să emită un act administrativ, să încheie direct sau prin intermediul unei persoane terțe un act juridic, să ia o decizie sau să participe la luarea unei decizii în care are interese personale sau care vizează persoane ce îi sînt apropiate, persoanele fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial și care influențează sau pot influența exercitarea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

(4) În cazul apariției unui conflict de interese real, subiectul declarării este obligat:

a) să informeze șeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai tîrziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se află;

b) să nu rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică pînă la soluționarea conflictului de interese.

(5) Informarea despre apariția unui conflict de interese real se va face pînă la soluționarea cererii/demersului, emiterea actului administrativ, încheierea, directă sau prin intermediul unei persoane terțe, a actului juridic, participarea la luarea deciziei sau luarea deciziei și va lua forma unei declarații scrise ce trebuie să conțină date despre natura conflictului de interese și despre modul în care acesta influențează sau poate influența îndeplinirea imparțială și obiectivă a mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică.

(6) Declarația privind conflictul de interese real se înregistrează în Registrul declarațiilor privind conflicte de interese, ținut conform anexei nr.4 de către persoana desemnată de conducătorul organizației publice.

(10) Conflictul de interese consumat reprezintă fapta subiectului declarării de rezolvare a unei cereri/unui demers, de emitere a unui act administrativ, de încheiere directă sau prin intermediul unei persoane terțe a unui act juridic, de luare sau de participare la luarea unei decizii în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică cu încălcarea prevederilor alin.(4).

77. Art. 14 alin.(1)-(4) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, în ambele redacții, prevede:

„(1) Soluționarea unui conflict de interese real se face prin examinarea situației de conflict și prin determinarea și aplicarea opțiunii pentru soluționarea conflictului.

(2) Conflictul de interese real se soluționează de către subiectul declarării, conducătorul organizației publice, Autoritatea Națională de Integritate sau Consiliul de Integritate, după caz.

(3) Pînă la soluționarea conflictului de interese real, subiectului declarării îi este interzisă întreprinderea oricărei acțiuni pe cauza dată, cu excepția abținerii.

(4) Subiectul declarării poate soluționa conflictul de interese real în care se află prin abținerea de la rezolvarea cererii/demersului, de la emiterea/adoptarea actului administrativ, de la încheierea actului juridic, de la participarea la luarea unei decizii sau luarea deciziei/votare, informînd toate părțile vizate de decizia respectivă în privința măsurilor luate pentru a proteja corectitudinea procesului de luare a deciziilor.”

78. Art.23 alin.(4), (6) și (8) al Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale:

„(4) Fapta subiectului declarării în privința căruia s-a constatat că acesta a soluționat o cerere/un demers, a emis sau a adoptat un act administrativ, a încheiat, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, un act juridic, a luat o decizie sau a participat la luarea unei decizii cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese constituie temei pentru răspunderea contravențională sau penală și pentru revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.

(6) Subiectul declarării eliberat sau destituit din funcție potrivit prevederilor alin.(3)-

(5) este decăzut din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electorale, pe o perioadă de 3 ani de la data eliberării sau destituirii din funcția publică ori de demnitate publică respectivă sau din data încetării de drept a mandatului său. Dacă persoana a ocupat o funcție eligibilă, ea nu mai poate ocupa aceeași funcție pe o perioadă de 3 ani de la încetarea mandatului.

(8) Autoritatea Națională de Integritate ține Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, care este publicat pe pagina web oficială a Autorității.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

79. Înainte de a analiza circumstanțele de fapt ale speței și actul judecătoresc contestat, instanța de recurs consideră esențial să sublinieze importanța fundamentală a legislației privind integritatea, în special în ceea ce privește regimul conflictelor de interese, ca element cheie pentru dezvoltarea durabilă a țării și combaterea corupției.

80. Legislația în domeniul integrității, inclusiv reglementările referitoare la conflictul de interese, are un rol fundamental în consolidarea încrederii publice în instituțiile statului, promovarea transparenței și responsabilității în exercitarea funcțiilor publice. Prin stabilirea unor standarde clare pentru identificarea, declararea și soluționarea conflictelor de interese, precum și prin instituirea unor mecanisme eficiente de sancționare a abaterilor, această legislație contribuie la asigurarea unui mediu instituțional bazat pe legalitate, imparțialitate și respectarea principiilor statului de drept.

81. Combaterea conflictelor de interese reprezintă un element crucial pentru atingerea obiectivului strategic al oricărui stat democratic de a eradica corupția. Prin natura sa, conflictul de interese poate conduce la decizii părtinitoare, subminând încrederea cetățenilor în instituții, afectând dezvoltarea economică și compromițând funcționarea echitabilă a administrației publice. În acest context, legislația în acest domeniu nu doar impune obligații și interdicții pentru persoanele publice, ci și oferă garanții menite să protejeze interesul public, să prevină abuzurile și să consolideze o guvernare responsabilă și transparentă.

82. Este imperativ ca regimul juridic al conflictelor de interese să fie respectat cu strictețe, iar abaterile să fie sancționate prompt și adecvat. Această aplicare riguroasă a prevederilor legale nu doar că descurajează practicile neconforme, dar creează și premisele unei administrații publice eficiente, bazate pe transparență și echitate. Prin prevenirea și combaterea conflictelor de interese, se promovează un climat instituțional integru, care reflectă valorile fundamentale ale statului de drept și protejează interesul public.

83. Instanțele de judecată au un rol esențial în acest proces, asigurând aplicarea imparțială și consecventă a legislației, ceea ce reprezintă o condiție indispensabilă pentru consolidarea statului de drept. Prin deciziile lor, instanțele contribuie nu doar la soluționarea litigiilor individuale, ci și la crearea unui precedent, care să promoveze respectarea normelor de integritate.

84. Astfel, acțiunile instanțelor întăresc încrederea publicului în sistemul de justiție și transmit un mesaj clar că nerespectarea legislației, în special în domeniul integrității, nu va rămâne nepedepsită. În acest mod, instanțele devin un factor-cheie în promovarea unei culturi a integrității la toate nivelurile societății, prin descurajarea practicilor ilegale și stimularea unei conduite etice atât în sectorul public, cât și în cel privat.

85. Responsabilitatea instanțelor de a aplica normele în mod ferm și echitabil asigură, de asemenea, o protecție efectivă a interesului public și contribuie la dezvoltarea unei administrații publice responsabile, transparente și eficiente. Astfel, instanțele de judecată nu doar că apără principiile statului de drept, ci devin și un motor al schimbării culturale în societate, orientată către respectarea legii și promovarea integrității.

86. Așadar, recapitulând esența litigiului, în scopul verificării aplicării corecte a dreptului material și procedural, instanța de recurs reține starea de fapt constatată de instanțe și confirmată de părți.

87. Astfel, materialele cauzei prezentate de părți și cercetate de instanțele de judecată în fazele procesuale anterioare atestă următoarele:

88. Potrivit extrasului din Registrul de Stat al Populației, reclamantul Constantin Ioniță și cet. Corina Ioniță se află în relații de rudenie, ultima fiind soția acestuia (dos. administrativ, fila 6).

89. Prin ordinul Ministerului Educației al Republicii Moldova nr.95-p din 04 iulie 2017 „Cu privire la personal”, Constantin Ioniță a fost numit în funcția de director al Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Strășeni, începând cu 04 iulie 2017, pe un termen de 5 ani, până la 04 iulie 2022 (dos. administrativ, fila 16).

90. Reieșind din ordinele cu privire la angajare nr. 03c din 08.09.2016, nr. 95c din 03.08.2017, nr. 05-p din 06.09.2017 și nr. 05-p din 03.09.2018, Ioniță

Corina a fost angajată în cadrul instituției, prin cumul, în calitate de educator și asistent medical (dosar administrativ, fila 24, 25, 26, 33).

91. Prin ordinul directorului Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni - Constantin Ioniță, nr. 101-c din 17 august 2017 „Cu privire la premiarea cadrelor didactice”, s-a acordat premiu anual în mărimea unui salariu de funcție, calculat proporțional cu timpul efectiv lucrat în anul de studii 2016-2017, tuturor cadrelor didactice din Școala de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Strășeni în sumă de 28807 lei (dosar administrativ, fila 37).

92. Prin Ordinul directorului Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Strășeni - Constantin Ioniță, nr. 40-p din 31 mai 2018, „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată”, s-a încetat contractul individual de muncă pe durată determinată în legătură cu expirarea termenului, din data de 01 iunie 2018, cu următorii angajați: Tamara Beșelea – educator; Corina Ioniță – educator; Mihail Petriman – șef cazangerie; Teodor Ungureanu – instructor prin muncă; Tatiana Roznerița – educator.

S-a ordonat de către directorul Ioniță Constantin ca contabilitatea instituției să efectueze plata zilelor de concediu nefolosite, inclusiv Corinei Ioniță (pentru 49 de zile), dosar administrativ, fila 31.

93. Prin Ordinul directorului Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Strășeni Constantin Ioniță nr. 76-p din 30 mai 2019 „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată”, s-a încetat contractul individual de muncă pe durată determinată în legătură cu expirarea termenului, din data de 01 iunie 2019, cu următorii angajați: Tamara Beșelea – educator, acord suplimentar nr.26 din 01 septembrie 2018; Corina Ioniță – educator, acord suplimentar nr.25 din 01 septembrie 2018; Mihail Petriman – șef cazangerie, acord suplimentar nr.04 din 17 septembrie 2018; Larisa Coșulean – medic pediatru, acord suplimentar nr. 3 din 28 decembrie 2018.

S-a ordonat de către directorul Ioniță Constantin ca contabilitatea instituției să efectueze plata zilelor de concediu nefolosite, inclusiv Corinei Ioniță (pentru 49 de zile), dosar administrativ, fila 28.

94. Prin Ordinul directorului Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților, or. Strășeni Constantin Ioniță nr. 92-p din 30 iulie 2019 „Cu privire la achitarea premiului anul cadrelor didactice”, s-a acordat premiu anual în mărimea unui salariu de funcție, calculat proporțional cu timpul efectiv lucrat în perioada de referință, cadrelor didactice ale Școlii de tip-internat din mun. Strășeni, conform listei anexate.

Lista anexată la ordinul respectiv o include și pe Corina Ioniță, educator, cu 9 luni de activitate în cadrul instituției (dosar administrativ, fila 35, 36).

95. La data de 25.02.2021 Primarul s. Sireți r-nul Strășeni a sesizat Autoritatea Națională de Integritate în vederea efectuării controlului în cadrul Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, pe aspectul conflictului de interese dintre directorul instituției – Ioniță Constantin și rudele sale de gradul I care activează în această instituție (dos. administrativ, fila 2).

96. În temeiul procesului-verbal nr.150/10 întocmit de inspectorul de integritate Ion Crețu, la 12 martie 2021, s-a inițiat controlul privind respectarea regimului juridic al conflictelor de interese de către Constantin Ioniță, director al Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, cu informarea ultimului despre inițierea procedurii de control (dos. administrativ, fila 5).

97. Prin scrisoarea Autorității Naționale de Integritate nr. 04-10/1201 din 12 martie 2021, recepționată la 17 martie 2021, Constantin Ioniță a fost informat despre inițierea procedurii de control privind eventuala încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese, fiindu-i explicate drepturile de care dispune în cadrul acestui control (dos. administrativ, fila 9, 10).

98. La 12 martie 2021, inspectorul de integritate Ion Crețu a expediat în adresa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, scrisoarea nr.04-10/1202, prin care a solicitat:

- comunicarea dacă Constantin Ioniță este conducătorul Școlii de tip internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, iar în caz afirmativ expedierea copiilor autentificate ale actelor administrative de angajare în funcție/după caz eliberarea din funcție;

- comunicarea dacă Constantin Ioniță deținând funcția prenotată s-a adresat organului ierarhic superior privind declararea conflictelor de interese reale în care s-a aflat până la momentul solicitării cererilor, emiterii actelor administrative și juridice în privința persoanei apropiate Corina Ioniță, iar în caz afirmativ, comunicarea (cu anexarea actelor confirmative) despre soluțiile oferite (dos. administrativ, fila 11).

99. Prin scrisoarea din 24 martie 2021, înregistrată la 25 martie 2021, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova a comunicat Autorității Naționale de Integritate că Constantin Ioniță activează în funcția de director al Școlii de tip internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, în temeiul ordinului Ministerului Educației nr. 95-p din 04 iulie 2017, iar pentru perioada 2016-2018 nu au fost transmise registrele declarațiilor privind conflictele de interese, motiv din care Ministerul Educației, Culturii și Cercetării nu deține informația solicitată pentru perioada respectivă. În perioada 2019-2020, Constantin Ioniță nu a declarat conflicte de interese reale în adresa Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, prin urmare,

Registrul declarațiilor privind conflictele de interese ale instituției nu conține informații sau însemnări referitoare la acest caz (dos. administrativ, fila 13, 14).

100. La data de 20.05.2021, Constantin Ioniță, în temeiul art. 37 alin. (3) din Legea nr. 132 din 17 iunie 2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, a fost invitat în sediul Autorității Naționale de Integritate, pentru prezentarea, în termen de 15 zile de la recepționarea invitației, a punctului de vedere despre legalitatea adoptării deciziilor și semnării acestora de către el, fie prin intermediul persoanelor terțe a actelor administrative și juridice în raport cu persoana apropiată (soția) Corina Ioniță, în contextul normelor prevăzute de Legea nr. 133/2016 (dos. administrativ, fila 49, 50).

101. La data de 18.06.2021 Autoritatea Națională de Integritate a întocmit Actul de constatare nr. 191/10 prin care a decis:

– constatarea încălcării de către Ioniță Constantin, directorul Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, a regimului juridic al conflictelor de interese exprimată prin nedeclararea în modul și în termenul stabilit a conflictului de interese real și respectiv nesoluționarea acestuia prin abținere. În final, consumând conflictele de interese prin emiterea actelor administrative în privința persoanelor apropiate (soția Corina Ioniță), menționate în prezentul act de constatare.

- sesizarea Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, la rămânerea definitivă a actului de constatare, în vederea încetării raporturilor de muncă ori de serviciu ale lui Constantin Ioniță.

- decăderea lui Constantin Ioniță din dreptul de a mai exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor electorale, pe o perioadă de 3 (trei) ani de la data eliberării sau destituirii din funcție sau din data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese.

- înscrierea lui Constantin Ioniță în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică, de la data eliberării sau destituirii din funcție sau din data rămânerii definitive a actului de constatare ori din data rămânerii definitive și irevocabile a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența conflictului de interese (dos. administrativ, fila 52-56).

102. Prin scrisoarea nr.04-10/3190 din 18 iunie 2021, în conformitate cu art.38 alin.(2) din Legea nr. 132/2016, Autoritatea Națională de Integritate a expediat în adresa lui Constantin Ioniță actul de constatare emis în privința sa și înregistrat cu nr.191/10 din 18 iunie 2021 (f.d.5).

103. La 02 iulie 2021, Constantin Ioniță a depus prezenta cerere de chemare în judecată împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil și încasarea cheltuielilor de judecată.

104. Fiind investită cu judecarea cauzei în fond, prima instanță a ajuns la concluzia temeiniciei acțiunii pe care a admis-o integral (*a se vedea pct.11 menționat supra*).

105. Examinând prezenta cauză în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău, prin decizia din 03 mai 2023 a conchis necesitatea respingerii apelului Autorității Naționale de Integritate depus împotriva hotărârii primei instanțe (*a se vedea pct.13 menționat supra*).

106. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție analizând materialele dosarului în coraport cu normele juridice ce guvernează raportul juridic litigios și argumentele participanților la proces, conchide necesitatea aditerii recursului Autorității Naționale de Integritate, casării deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu emiterea unei noi decizii de respingere a cererii de chemare în judecată depusă de Constantin Ioniță.

107. Aceasta deoarece, reieșind din materialele cauzei, Corina Ioniță, angajată a Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, este soția lui Constantin Ioniță - directorul Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, și are calitatea de persoană apropiată și determină interesul personal al lui Constantin Ioniță din relația de rudenie soț/soție.

108. Astfel, Constantin Ioniță, în calitate de director al Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, contrar prevederilor legale a semnat în privința persoanei apropiate, a soției Corina Ioniță, următoarele acte: ordinul nr. 101-c din 17 august 2017 „Cu privire la premierea cadrelor didactice”; ordinul nr. 40-p din 31 mai 2018 „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată”; ordinul nr. 76-p din 30 mai 2019 „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată”; ordinul nr. 92-p din 30 iulie 2019 „Cu privire la achitarea premiului anul cadrelor didactice” (*a se vedea pct.41-44 menționate supra*).

109. Sau altfel spus, Constantin Ioniță, fiind subiect al declarării, nu a respectat obligația de evitare a conflictelor de interese. Or, acesta, în calitatea sa de director al Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni, a soluționat și a semnat la 30 mai 2019 și 30 iulie 2019 acte juridice în privința persoanelor apropiate, și anume a soției sale Corina Ioniță, contrar dispozițiilor art. 12 alin.(4) lit.b) și art. 14

alin.(3)-(4) din Legea nr.133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, menționate mai sus la pct.81, 82, fără a declara situația ca fiind un posibil conflict de interese către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării și fără a se abține de la soluționarea chestiunii care o viza pe soția dânsului (*a se vedea pct.43-44, 49 menționate mai sus*).

110. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție constată că, prin emiterea și semnarea acestor acte administrative, fără declararea și soluționarea conflictului de interese real, Constantin Ioniță a încălcat regimul juridic al integrității și transparenței în funcția publică. Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale impune obligația de a declara situațiile care pot duce la un conflict de interese, tocmai pentru a preveni influențele personale asupra deciziilor administrative.

111. Mai mult, această omisiune afectează imparțialitatea procesului decizional și poate crea suspiciuni asupra obiectivității funcției exercitate. Or, în sensul art. 12 alin. (4) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale, Constantin Ioniță urma să informeze șeful ierarhic sau organul ierarhic superior imediat, dar nu mai târziu de 3 zile de la data constatării, despre conflictul de interese în care se află și să se abțină de la emiterea și semnarea documentelor până la soluționarea conflictului.

112. Aici, instanța de recurs relevă că chiar dacă la momentul semnării ordinului nr. 101-c din 17 august 2017 „Cu privire la premiarea cadrelor didactice” și a ordinului nr. 40-p din 31 mai 2018 „Cu privire la încetarea contractelor individuale de muncă pe durată determinată” în cercul persoanelor apropiate Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale (în redacția de până la 01 iulie 2018) nu prevedea expres că soția este persoană apropiată, nu pot fi justificate inacțiunile lui Constantin Ioniță de a respecta regimul juridic al conflictelor de interese. Or, în sensul art. 2 al Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și intereselor personale, un conflict de interese există în cazul în care exercitarea imparțială și obiectivă a funcțiilor este compromisă din motive care implică familia, viața sentimentală, atașamentul, interesul economic sau orice alt interes comun cu cel al destinatarului, în speță, soția reclamantului.

113. Prin urmare, faptul ca la momentul emiterii ordinelor vizate, legea nu reglementa la noțiunea de persoană apropiată și membrul de familie ”soția”, nu exonerează reclamantul de obligația de a nu compromite exercitarea atribuțiilor sale cu imparțialitate și obiectivitate. Respectiv, Constantin Ioniță trebuia să întreprindă toate acțiunile potrivit rigorilor legale, întru evitarea oricărei suspiciuni de transparență decizională, urmând să acționeze în mod etic, liber de influența necorespunzătoare și cu respectarea interesului public, a

supremației Constituției Republicii Moldova și a legii. Sau altfel spus, la caz este evident, vizibil și perceput interesul personal al lui Constantin Ioniță, față de persoana în privința căreia a decis, or, de aceasta îl leagă familia, copiii, interese comune. Astfel, este indubitabil prezent un conflict de interese al lui Constantin Ioniță legat de interesul personal față de soția sa Corina Ioniță pe care intimatul nu l-a declarat și soluționat în modul corespunzător.

114. De altfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reiterează că actul de constatare nr.191/10 din 18 iunie 2021, identifică acțiunile întreprinse de Constantin Ioniță, care constituie o încălcare a regimului juridic al conflictelor de interese, și anume: nedeclararea în modul și în termenul corespunzător a conflictului de interese real, respectiv nesoluționarea conflictului de interese real prin abținere și în final consumarea conflictului de interese, prin participarea la luarea deciziilor, emiterea actelor administrative în privința persoanelor apropiate (a soției) . Prin emiterea unor acte administrative aferente soției sale Corina Ioniță, fără a declara și soluționa conflictul de interese, Constantin Ioniță nu a respectat obligațiile legale de transparență și integritate.

115. Actul subliniază că aceste acțiuni au creat premisele unei influențe personale în procesul decizional, afectând imparțialitatea necesară în administrarea instituției publice.

116. Astfel, referitor la existența conflictului de interese, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție apreciază că instanțele ierarhic inferioare au evaluat eronat situația de fapt, concluzionând că achitarea premiului anual și încetarea contractelor individuale de muncă soției lui Constantin Ioniță (*cu achitarea plăților pentru concediile nefolosite*) nu reprezintă un conflict de interese.

117. Or, art. 2 și 12 alin. (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, definesc conflictul de interese ca situația în care interesele personale ale unei persoane publice ar putea influența sau periclita obiectivitatea și imparțialitatea deciziilor administrative. Achitarea premiului anual și încetarea contractelor individuale de muncă unei persoane apropiate din funcții administrative subordonate directorului Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni (*cu dispunerea achitării plăților pentru concediile nefolosite*) fără raportarea conflictului de interese, constituie un caz de conflict de interese real. Faptul că aceste relații de rudenie nu au fost raportate și soluționate potrivit prevederilor legale, contravine scopului legii de a asigura transparența și imparțialitatea în exercitarea funcției publice.

118. În analiza conflictului de interese real din actul de constatare, se poate observa că interesul personal al lui Constantin Ioniță constă în existența legăturilor de rudenie care au potențialul de a influența deciziile și obiectivitatea în gestionarea instituției.

119. Achitarea premiului anual și încetarea contractelor individuale de muncă (cu dispunerea achitării plăților pentru concediile nefolosite) soției sale, creează o situație în care Constantin Ioniță este perceput ca acționând în interesul acesteia. Interesul personal se evidențiază prin faptul că este compromisă imparțialitatea, fiind puse în prim plan legăturile personale la adoptarea deciziilor profesionale. Aceasta este o formă de interes personal, în care prioritățile instituționale sunt influențate de relațiile private.

120. Conform legii, Constantin Ioniță ar fi trebuit să declare aceste situații tocmai pentru a preveni orice suspiciuni de interes personal, care ar putea influența deciziile administrative și a spori încrederea cetățenilor în autoritățile publice, și să acționeze în conformitate cu opțiunea de soluționare a conflictului de interese oferita de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării. Faptul că nu a declarat conflictul, reprezintă o încălcare a normelor de integritate și transparență în funcția publică, chiar dacă interesul personal nu a fost material sau evident.

121. Faptul că ordinele emise se referă la toate sau mai multe cadre didactice, nu exclude interesul personal al intimatului vizavi de persoana apropiată Corina Ioniță, căreia îi acordă un beneficiu material sub formă de premiu sau premiu anual. Iar, faptul că prin doua ordine pe care le-a emis se referă la încetarea relațiilor de muncă, nu exceptează legătura de rudenie cu cea în privința căreia se decide. Deci, eventualul interes personal persista întrucât și de această dată Corina Ioniță urmează să beneficieze de resurse financiare pentru concediu nefolosit, odată ce au fost încetate relațiile de muncă.

122. Prin urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că instanțele ierarhic inferioare nu au ținut cont de natura relațiilor de rudenie și de influența lor asupra deciziilor administrative în gestionarea instituției.

123. O problemă de bază supusă controlului judecătoresc în fază de recurs constă în verificarea corectitudinii aplicării de către instanțele de judecată ierarhic inferioare a normelor ce reglementează termenul de efectuare a controlului precum și termenul de repartizare a sesizării.

124. Completul de judecată apreciază în mod critic concluzia potrivit căreia nerespectarea termenului de desfășurare a procedurii administrative ar constitui, prin ea însăși, un temei suficient pentru anularea actului de constatare emis de Autoritatea Națională de Integritate. Instanța de recurs reiterează că finalitatea

controlului de integritate constă în verificarea veridicității și conformității declarațiilor de avere și interese personale cu situația patrimonială reală a subiectului declarării, iar orice vicii de procedură, inclusiv cele legate de durata desfășurării controlului, nu pot afecta valabilitatea actului administrativ decât în măsura în care acestea produc o vătămare concretă și semnificativă drepturilor procesuale ale persoanei vizate.

125. În speță, instanța de recurs observă că durata extinsă a procedurii administrative nu a fost însoțită de nicio probă din care să rezulte că reclamantul ar fi fost lipsit de posibilitatea de a-și exercita drepturile procesuale — de a consulta dosarul, de a fi audiat, de a formula puncte de vedere ori de a contesta actele încheiate în cursul procedurii. Dimpotrivă, acesta a fost informat despre inițierea controlului, a fost invitat la procedura de audiere și a avut posibilitatea de a prezenta explicații și documente relevante, inclusiv în instanță.

126. Prin urmare, Completul de judecată consideră că durata procedurii, chiar dacă depășește termenele prevăzute de lege, nu atrage automat nulitatea actului de constatare în lipsa unei vătămări efective și demonstrabile. În aceste condiții, circumstanța invocată de prima instanță — respectiv depășirea duratei maxime prevăzute de art. 37 din Legea nr. 132/2016 și art. 60 din Codul administrativ — nu este decisivă pentru stabilirea legalității și temeiniciei actului administrativ emis.

127. Mai mult ca atât, analizând măsurile întreprinse din procedura administrativă și ținând cont de complexitatea acesteia, de volumul lucrului efectuat de inspectorul de integritate, inclusiv de înaintare a demersurilor, interpelărilor, răspunsurilor primite, solicitarea explicațiilor, care se fac și prin intermediul oficiului poștal, cercetarea înscrisurilor, se constată că termenul de efectuare a controlului averii și a intereselor personale inițiat în privința lui Constantin Ioniță o perioadă de 113 zile (78 de zile lucrătoare), în coraport cu volumul informațiilor acumulate de Autoritatea Națională de Integritate este unul rezonabil, justificat și care corespunde prevederilor legale.

128. În consecință, instanța de recurs consideră că nu se impune examinarea detaliată a motivelor instanțelor ierarhic inferioare cu privire la acest aspect procedural, direcționând analiza către conținutul și fundamentarea actului de constatare pe fondul raporturilor juridice deduse judecății.

129. Complementar, având în vedere dispozițiile art. 12 alin. (2) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, instanța de recurs notează că evitarea survenirii unui conflict de interese real, presupune evitarea creării situației pentru Constantin Ioniță de a fi chemat să emită acte administrative sau să încheie acte juridice în privința unei persoane apropiate. Iar, în cazul în care survenirea unui conflict de interese real ca urmare

a celui potențial nu a fost posibil de evitat, art. 12 alin. (4) - (5) al Legii nr. 133 din 17 iunie 2016 privind declararea averii și a intereselor personale, prevede în mod expres care sunt acțiunile pe care urmează să le întreprindă subiectul declarării (*a se vedea pct.81 menționat mai sus*).

130. În context, instanța de recurs reține că, pe cale de consecință a încălcării conflictului de interese, intervine necesitatea atragerii lui Constantin Ioniță la răspundere juridică pentru lipsa de integritate de care a dat dovadă.

131. Astfel din conținutul art. 23 alin. (1) și (4) din Legea nr. 133 din 17 iunie 2016 (în vigoare la data emiterii actului de constatare) rezultă că pentru emiterea actelor administrative și semnarea actelor juridice cu încălcarea dispozițiilor legale privind conflictul de interese, intervine și sancțiunea privind răspunderea contravențională sau penală, la fel și revocarea, destituirea sau, după caz, încetarea mandatului, a raporturilor de muncă ori de serviciu ale subiectului în cauză.

132. Subsecvent, la concluzia Curții de Apel Chișinău că Autoritatea Națională de Integritate a încălcat principiul proporționalității și nu a motivat corespunzător actul de constatare în partea ce ține de aplicarea sancțiunii, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție relevă că, prin prisma dispozițiilor art. 23 alin. (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (în vigoare la data emiterii actului de constatare) și art. 39 alin. (2) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, din moment ce inspectorul de integritate în rezultatul desfășurării procedurii administrative de control constată încălcarea regimului juridic al conflictelor de interese, emite un act de constatare. În acest sens, sancțiunile și anume: încetarea raporturilor de muncă, privarea de dreptul de a deține o funcție publică sau de demnitate publică, precum și înscrierea în Registrul de stat al interdicțiilor survin ca efect al legii, fără ca inspectorul de integritate să dispună de o marjă de apreciere în acest sens. Altfel spus, în condițiile în care legea prevede în mod expres tipurile de încălcări și sancțiunile pentru aceste încălcări, inspectorul aplică norma specială. Or, dacă autoritatea poate decide discreționar și doar din mai multe consecințe juridice este legală, atunci dreptul discreționar al autorității publice se reduce la alegerea consecinței juridice/soluției legale.

133. De altfel, art. 23 alin. (4) din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale prevede în mod expres că sancțiunea pentru conflictul de interese real este contravențională sau penală și încetarea raporturilor de muncă.

134. Complementar, la acest capitol, instanța de recurs relevă dispozițiile art. 11 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor

personale, potrivit cărora, subiectul declarării are obligația de a respecta principiile generale privind evitarea conflictelor de interese. Totuși, materialele dosarului atestă că Constantin Ioniță a emis și semnat acte administrative în beneficiul unei persoane apropiate, respectiv a soției sale, fără a declara și soluționa conflictul de interese în termenele și condițiile prevăzute de lege.

135. Pentru conflictul de interese consumat, sancțiunea aplicabilă este interdicția de a exercita o funcție publică sau de demnitate publică pe o perioadă de 3 ani, începând de la data eliberării din funcție sau de la data rămânerii definitive a actului de constatare. Faptele care definesc conflictul de interese consumat includ rezolvarea unei cereri sau a unui demers, emiterea unui act administrativ, încheierea unui act juridic, luarea sau participarea la luarea unei decizii în exercitarea funcției publice sau de demnitate publică, toate în contradicție cu prevederile legale.

136. Având în vedere natura abaterii comise, prejudiciul adus interesului public și impactul negativ asupra funcției publice deținute, inspectorul de integritate a concluzionat, în mod întemeiat, că se impune încetarea exercitării funcției publice de către persoana în cauză. De asemenea, s-a dispus decăderea acesteia din dreptul de a ocupa o funcție publică sau o funcție de demnitate publică pe o perioadă de 3 ani, începând de la data eliberării sau destituirii din funcție. Totodată, s-a decis înscrierea persoanei în Registrul de stat al persoanelor care au interdicția de a ocupa funcții publice sau de demnitate publică, această înscriere fiind efectuată de la data eliberării sau destituirii din funcție.

137. Această măsură are rolul de a proteja integritatea funcției publice și de a preveni repetarea unor situații similare în viitor, asigurând respectarea principiilor transparenței și legalității în exercitarea atribuțiilor publice.

138. În concluzie, instanța de recurs menționează că sancțiunea aplicată prin actul de constatare este proporțională cu gravitatea încălcărilor comise de Constantin Ioniță. Aceasta respectă cadrul legal, fiind o măsură necesară pentru a preveni repetarea comportamentului necorespunzător, pentru a proteja integritatea instituțiilor publice și pentru a menține încrederea cetățenilor în administrația publică. La rândul său, argumentul privind neproporționalitatea sancțiunii este nefondat, întrucât sancțiunile impuse sunt justificate, legale și conforme cu principiile proporționalității și statului de drept.

139. Argumentul instanțelor ierarhic inferioare, conform căruia Autoritatea Națională de Integritate nu ar fi indicat în actul administrativ contestat natura exactă a interesului personal al directorului Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni – Constantin Ioniță, este neîntemeiat și contravine cadrului legal aplicabil.

140. Aceasta deoarece, conform art. 2 din Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și intereselor personale, interesul personal reprezintă orice avantaj material sau nematerial pe care o persoană îl obține pentru sine, pentru rudele apropiate sau pentru alte persoane față de care are obligații personale, de natură să influențeze sau să afecteze imparțialitatea în luarea deciziilor. La caz, în actul emis, Autoritatea Națională de Integritate a identificat clar că Constantin Ioniță a emis și semnat acte administrative care au favorizat o persoană apropiată, ceea ce constituie o manifestare clară a unui conflict de interese consumat.

141. Faptul că aceste acte au fost emise în favoarea unei persoane apropiate demonstrează în mod implicit existența unui interes personal, care este deja reglementat prin lege. Prin urmare, Autoritatea Națională de Integritate nu este obligată să detalieze suplimentar natura exactă a interesului personal, deoarece situația de fapt demonstrează suficient că actele administrative au fost influențate de o relație de apropiere.

142. Subsecvent, instanța de recurs relevă că legea nu impune Autoritatea Națională de Integritate să documenteze detaliat fiecare aspect subiectiv al interesului personal, dar să stabilească dacă acțiunile persoanei vizate au fost influențate de relații personale sau de altă natură, astfel încât să afecteze imparțialitatea și obiectivitatea deciziilor. În acest caz, actele administrative semnate de Constantin Ioniță, în privința soției sale - Corina Ioniță, demonstrează o utilizare părtinitoare a funcției publice în beneficiul unui interes personal.

143. Aceste fapte sunt documentate în actul emis de Autoritatea Națională de Integritate și corespund criteriilor prevăzute de lege pentru a stabili un conflict de interese. Prin urmare, pretinsa lipsă de detaliere a interesului personal nu afectează legalitatea actului administrativ emis.

144. Conflictul de interese consumat, prin semnarea unor acte administrative favorabile unei persoane apropiate, demonstrează în mod obiectiv existența unui interes personal de natură să afecteze imparțialitatea și obiectivitatea deciziilor directorului Școlii de tip-internat pentru copii orfani și rămași fără îngrijirea părinților din or. Strășeni. Prin urmare, interesul personal constă în relația apropiată cu beneficiarul actelor administrative, iar această relație este suficientă pentru a justifica aplicarea sancțiunilor, fără a fi necesară o detaliere suplimentară.

145. Astfel, relevând dispozițiile art. 35-39 din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate, instanța de recurs conchide că actul emis de Autoritatea Națională de Integritate identifică clar acțiunile concrete, care au generat conflictul de interese și beneficiarul acestuia, respectând pe deplin

cerințele legale. Nu există nicio cerință legală suplimentară de a detalia motivațiile subiective sau psihologice ale persoanei în cauză.

146. Prin urmare, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră întemeiat argumentul recurenteii că instanța de apel a emis decizia contestată cu aplicarea eronată a normelor de drept material și nefondată concluzia instanțelor ierarhic inferioare precum că, la caz, sunt întrunite temeiurile de ilegalitate a actului de constatare al Autorității Naționale de Integritate nr. 191/10 din 18 iunie 2021 din motivul lipsei conflictului de interese, interesului personal, lipsa motivării privind aplicarea sancțiunilor menționate în raport cu pretensele încălcări admise de intimat/reclamant, precum și termenul de soluționare a conflictului și repartizării.

147. Având în vedere constatarea legalității și temeiniciei actului administrativ contestat, instanța de recurs consideră neîntemeiată și respinge pretenția reclamantului Constantin Ioniță privind anularea actului de constatare nr.191/10 din 18 iunie 2021 emis de Autoritatea Națională de Integritate.

148. Din considerentele menționate și având în vedere că hotărârea primei instanțe și decizia instanței de apel au fost emise cu aplicarea greșită a normelor de drept material, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a admite recursul, a casa decizia din 03 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 16 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani și de a emite o nouă decizie de respingere integrală a cererii de chemare în judecată depusă de Constantin Ioniță.

149. Ținând cont de cele expuse și în temeiul art. 248 alin. (1) lit. b) și alin. (3) din Codul administrativ,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Admite recursul depus de Autoritatea Națională de Integritate.

Casează integral decizia din 03 mai 2023 a Curții de Apel Chișinău și hotărârea din 16 februarie 2022 a Judecătoriei Chișinău, sediul Rîșcani și emite o nouă decizie, prin care:

Respinge ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Constantin Ioniță împotriva Autorității Naționale de Integritate cu privire la anularea actului administrativ individual defavorabil.

Decizia este irevocabilă.

Președinte

Judecători

Stela Procopciuc

Ion Malanciuc

Diana Stănilă